

Nr 45.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1944 kl. 1 em.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående utredning om åtgärder för försörjning av Holmön i Sävars socken med elektrisk kraft.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 318, av herrar *Hansson* i Vännäsby och *Sandberg* har hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning med förslag rörande nödiga åtgärder för försörjning med elektrisk kraft åt Holmön i Sävars socken, Västerbottens län.

I fråga om de skäl som anförts till stöd för detta yrkande hänvisas till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtanden i ärendet av länsstyrelsen i länet och elektrifieringsberedningen.

Motionen torde avse Holmöarna i Västra kvarken, en ögrupp som numera bildar egen kommun. Ur de av länsstyrelsen lämnade uppgifterna må här anföras följande.

Trafikförbindelse å den cirka 11,5 kilometer långa havssträckan mellan Byvikens hamn å Holmön och en mindre brygga vid Osnäs i Sävars socken å fastlandet upprätthålles genom en vägförvaltningen tillhörig motorbåt. Denna båt är dock ej av den styrka att den kan bryta is av någon nämnvärd tjocklek, varför under vissa perioder höst och vår samt även under vintern, då isen i Kvarken varken bär eller brister, befolkningen på Holmön är isolerad från fastlandet. Under den tid isen är körbar, är vinterväghållning ordnad. Tryggt körbar is kan dock icke påräknas alla år.

Elektrifieringsfrågan på Holmön löstes provisoriskt år 1940 med tillhjälp av ett landstingsanslag å 5 000 kronor. Anläggningen som totalt drog en kostnad av ej fullt 20 000 kronor och som togs i drift samma år består av en gengasdriven bilmotor, som är direktkopplad till en elektrisk generator för cirka 20 kVA. Den elektriska kraften, som är trefas växelström om 50 p/s, genereras och distribueras vid 380/220 volts spänning. Ledningsnätet har en utsträckning av cirka 5,5 km och är helt byggt med koppar. För närvarande äro cirka 60 hushåll anslutna. Ytterligare 20 å 25 abonnenter kunna tänkas tillkomma. Antalet tariffenheter — s. k. NB-enheter — är för närvarande omkring 240 men kan vid full anslutning på ön stiga till 375 å 380.

Anläggningen är i drift endast under den mörka årstiden 2 å 2 $\frac{1}{2}$ timme

på morgonen samt från mörkrets inbrott till klockan 22.30. För gengasverket användes vanlig lufttorkad björk- eller alved, som finnes att få på ön. Eftersom mätare ej uppsatts hos konsumenterna, saknas uppgifter om den förbrukade elektriska energien. Den producerade kraften torde per år uppgå till omkring 20 000 kWh.

I avgifter ha under år 1943 uttagits dels 94 kronor per normalhushåll, dels 25 kronor per abonnent i amorteringskostnad, eller sammanlagt 119 kronor per hushåll och år. Med hänsyn till att den elektriska kraften kan användas uteslutande för belysning och i begränsad omfattning för radioapparater, är avgiften att anse såsom hög i förhållande till de avgifter, som erläggas vid distributionsföretag på fastlandet.

Det befintliga gengasaggregatet, som varit i drift fyra år, är nu i det närmaste förbrukat. Man räknar med att det skall vara driftdueligt högst till innevarande belysningsssäsongens slut. Två motorer ha förbrukats sedan anläggningen togs i drift. Den som nu användes förhyres för en kostnad av 75 kronor per månad. Ett nytt gengasaggregat beräknas kosta 2 500 à 3 000 kronor. För att driften skall kunna fortsätta även under kommande år, torde det bli erforderligt att anskaffa ett nytt sådant aggregat.

Länsstyrelsen har tillstyrkt att särskilt anslag beviljas för ändamålet samt anfört i huvudsak följande:

I motionen angives såsom en möjlig utväg för åstadkommande av bättre kraftförsörjning att en högspänningskabel utlägges från fastlandet. Anslutning skulle i så fall ske till Sävars belysningsförenings högspänningsledning vid Osnäs. På både fastlandet och ön finge en luftledning för högspänning framdragas. På ön tillkomma tvenne transformatorstationer och viss komplettering av lågspänningsnätet. Kostnaderna för dessa anläggningar beräknas uppgå till 115 000 kronor vid nuvarande prisnivå. Om detta belopp utslås på 350 NB-enheter, erhållas cirka 330 kronor per NB-enhet. Denna kostnad överstiger rätt väsentligt den övre gräns, som enligt nu gällande bestämmelser medges för att statsbidrag skall kunna ifrågakomma.

Den mest rationella lösningen av Holmöns elektrifieringsfråga är givetvis att en högspänningskabel drages dit ut. Sociala skäl tala även för att förhållandena på Holmön göras så drägliga som möjligt. Kommunens befolkning, som huvudsakligen livnär sig av jordbruk och fiske, har under perioden 1924—1942 nedgått från 430 till 336 personer. Anledningen till folkminskningen är ökad utflyttning bland den produktionskraftigare delen av befolkningen, vilket i sin tur haft till följd att födelsetalet inom kommunen under de senaste åren kommit att understiga antalet döda. Åtgärder som äro inriktade på att motverka denna avfolkning äro därför synnerligen önskvärda.

En annan lösning synes vara att man åstadkommer en provisorisk förbättring av den nuvarande anläggningen.

Länsstyrelsen anser emellertid den förstnämnda lösningen med högspänningskabel vara att föredraga. Då kostnaden härför kommer att väsentligt överstiga den övre gräns, som enligt gällande bestämmelser medges för statsbidrag, får länsstyrelsen tillstyrka att särskilt anslag beviljas för ändamålet.

Elektrifieringsberedningen har uppgivit sig för närvarande sakna anledning tillstyrka en särbehandling av ifrågavarande elektrifieringsprojekt. I övrigt anför beredningen följande:

Såvitt av motionen kan bedömas, föreligger icke anledning att handlägga ifrågavarande ärende i annan ordning än som för elektrifieringsärenden av förevarande beskaffenhet numera är bruklig. Denna ordning innebär att ärendet underställes vederbörande länsstyrelse, som föranstaltar om den utredning genom sakkunnig, som av omständigheterna anses påkallad. Sedan dylik utredning föreligger, äger den som vill komma i åtnjutande av statsbidrag för elektrifieringsändamål att härom ansöka hos Kungl. Maj:t, som därefter kan lämna bidrag ur reservationsanslaget till Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.

I likhet med länsstyrelsen anser utskottet, att sociala skäl tala för att elektrifieringen av Holmöarna ordnas på ett ur driftsäkerhetssynpunkt mera tillfredsställande sätt än nu är fallet. I anslutning till de synpunkter som anförts av elektrifieringsberedningen finner utskottet emellertid lämpligast, att frågan om vad som kan och bör vidtagas i berörda avseende handläggas i samma ordning som elektrifieringsfrågor i allmänhet. Ärendet synes sålunda av vederbörande distributionsförening böra underställas länsstyrelsen för verkställande av den utredning genom sakkunnig som må erfordras, varefter ansökning om statsbidrag i vanlig ordning torde kunna ingivas till Kungl. Maj:t.

Utskottet.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att motionen II: 318 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 maj 1944.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren*, *Carl Edmund Eriksson*, *Granath*, *Gabrielsson*, *Alfred Andersson*, *Jacob Hansson*, *friherre Beck-Friis* och *Näslund*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson* i Löbbo, *Ericsson* i Sörsjön, *Mäler*, *Andersson* i Surahammar, *Gustafson* i Dädesjö, *Pettersson* i Rosta och *Hansson* i Vännäsby.

Reservationer:

av dels herr *Näslund*,
och dels herr *Hansson* i Vännäsby.